

Izvorni znanstveni članak
UDK 821.163.42:004

Gordana Tkalec (Hrvatska)
Sveučilište Sjever, Sveučilišni centar Koprivnica
Odjel za novinarstvo
gordana.tkalec@unin.hr

UTJECAJ POVIJESNOG NASLJEĐA I DOMOVINSKOGA RATA NA SREDNJOEUROPSKU INTERENTSKU RECEPCIJU SUVREMENIH HRVATSKIH PISACA

Sažetak

Područje srednje Europe kroz svoje burne povijesne mijene, pomicanja državnih granica, ratove, podjele i povezivanja, u književnosti naj snažnije bilježi, naravno, dva svjetska rata. Uzajamna recepcija savezničkih i protivničkih književnosti mijenjala se prema političkim stranama, savezima i suprotstavljenim blokovima da bi ponovno naizgled bila ujednačena unutar Europske unije. Međutim, Hrvatska je jedina srednjoeuropska zemlja koja je i u bližoj povijesti doživjela velik i težak rat ponovno zabilježen i u književnosti, ali i u horizontu očekivanja i književnoj recepciji srednjoeuropske književne publike zatečene pojavom rata u neposrednom susjedstvu. Ovaj rad pokazuje promjenu književne recepcije istražene analizom sadržaja internetskih stranica pojedinih srednjoeuropskih zemalja, a dobivene rezultate stavlja u kontekst povijesnoga nasljeđa i nacionalnih interaktivnosti.

Ključne riječi: književna recepcija, horizont očekivanja, srednja Europa, Domovinski rat, Internet

1. Uvod

Književnost je specifičan način da drugome prenesemo svoje ja, odnosno svoju osobnost, osjećaje, razmišljanja i stavove, koji zatim bivaju recipirani od druge strane, odnosno primljeni kroz vlastitu prizmu i protumačeni i interpretirani temeljem vlastitog doživljaja, iskustva i osjećaja, identifikacije i empatije. Recepcija pojedinih (nacionalnih) književnosti vrlo često se preklapa s recepcijom pojedinih naroda, a odraz je i izvanknjiževnih utjecaja kao što su način upoznavanja s djelom, povijesno naslijeđe, geografsko okružje, politički činitelji, ekonomski činitelji i individualni stavovi. Područje srednje Europe oduvijek je prostor velikih društvenih previranja, brojnih država, nacionalnih i višenacionalnih, različitih saveza, migracija, vjera i svjetonazora, a nacionalne književnosti smatrane su na srednjoeuropskom prostoru temeljem samobitnosti pojedinoga naroda i često se upravo posredstvom književnosti stvara određena slika o njemu, ali i slika o književnosti, isto tako, stvara se pod utjecajem stereotipa (ili iskustava) o pojedinom narodu. Područje srednje Europe, osim geografskog područja, ima zajedničku povijest, pojedine nacije kroz određena razdoblja bile su različitim nadnacionalnim državama, a svi narodi dijele i zajedničko iskustvo Prvoga i Drugoga svjetskoga rata. Upravo zajedničko iskustvo i kolektivna povijest stvaraju preduvjet za empatičnu bliskost među narodima ovoga prostora i preduvjete i za uspješnu književnu interakciju. Već dulje vrijeme bavim se istraživanjem recepcije hrvatske književnosti na području srednje Europe, no izazov za pisanje ovoga rada bila mi je želja za tumačenjem singularnoga iskustva Domovinskoga rata, specifičnoga samo za jednu državu u čitavoj srednjoj Europi, prenesenoga kroz formu književnosti i primljenoga kod različitih nacionalnih književnih publika čiji stav biva oblikovan različitim elementima uvjetovanosti književne recepcije.

2. Metode

U istraživanju koristila sam metodu analize sadržaja, a predmet analize bile su internetske stranice označene nacionalnim domenama i internetske stranice na srednjoeuropskim jezicima. Budući da je internet izrazito promjenjiv medij, neposredno prije predaje rada postpregledala sam sve korištene stranice i u manjoj mjeri ažurirala podatke (najčešća izmjena bio je samo dan i sat pristupa pojedinoj stranici, koji je sada 12., 13. i 14. kolovoza 2015. premda je citiranim stranicama bilo pristupljeno i u ranijim fazama istraživanja). Polazišni pojam istraživanja bio je „hrvatska književnost“

(mađarski *horvát irodalom*, poljski *literatura chorwacka*, češki *chorvatská literatura*, slovački *chorvátska literatúra*, slovenski *Hrvaška književnost* i njemački *kroatischen Literatur*) kako bi bili dobiveni što neutralniji rezultati, čemu je pridodan pojam „Domovinski rat“, odnosno „rat“ preveden na pojedine srednjoeuropske jezike (mađarski *háború*, poljski *wojna*, češki *válka*, slovački i slovenski *vojna*, njemački *Krieg*) budući da se naziv rata kao Domovinski rat najčešće koristi samo u Republici Hrvatskoj i (eventualno) kod pripadnika hrvatske nacionalne manjine u drugim zemljama. Takvo nerazlikovanje o kojemu se ratu radi u početnoj fazi istraživanja donijelo je u nekim slučajevima i rezultate za Prvi (češće) i Drugi svjetski rat (rjeđe). Kako oni nisu bili tema ovoga istraživanja jednostavno su izuzeti iz obrade podataka, no možda bi, u nekom sljedećem istraživanju, bilo zanimljivo usporediti i analizirati srednjoeuropsku internetsku recepciju rata općenito, odnosno svih ratova vođenih na navedenom području. Imena pojedinih pisaca nisu se koristila kao polazišni pojmovi ni u kojoj fazi istraživanja (po čemu se ovo istraživanje razlikuje od dosadašnjih) zbog onemogućavanja usmjeravanja rezultata i pojačane objektivnosti. Budući da je cilj bio obuhvatiti najopsežniju internetsku publiku srednjoeuropske regije, u istraživanju sam se služila Googleovom tražilicom, budući da je najjednostavnija i prosječna je publika najčešće koristi. U istraživanje su uključeni većinom tekstovi visoko pozicionirani u rezultatima pretrage budući da su upravo ti tekstovi i najviše puta pregledani ili su najnoviji, dakle daju najzorniji prikaz suvremene internetske recepcije. Računalno određena hijerarhija korištenih podataka s pojedinih aspekata vjerojatno može pokazati i određene manjkavosti, no kako je cilj bio istražiti recepciju ciljane publike, a ne dati vrijednosni sud, takvo korištenje podataka pokazalo se najsvrsishodnijim. Osim internetskih stranica o hrvatskoj književnosti, u izradi rada koristila sam i znanstvenu literaturu o književnoj recepciji, internetu te međunacionalnim književnim i povijesnim vezama što je u radu najvećim dijelom prezentirano u poglavlju Rasprava.

3. Rezultati

Internetske stranice mađarskoga govornoga područja i/ili domene .hu kod pretraživanja prvenstveno daju dobro organizirane prikaze cjelokupne hrvatske povijesti književnosti, no odmah zatim nude književne teme vezane

uz Domovinski rat odnosno rat u BiH. Za Mađare je najzanimljiviji suvremeni pisac Miljenko Jergović, premda za njega korektno ističu da je pisac dvojne pripadnosti. Uz hrvatsko ratno pismo povezuju Dubravku Oraić-Tolić, Josipa Mlakića, Ratka Cvenića, Nedjeljka Fabria, Roberta Perišića, Vedranu Rudan i druge. Zanimljivo je da u kontekstu hrvatske književnosti spominju Slavenku Drakulić i Dubravku Ugrešić i (što drugdje nije slučaj) jasno ih karakteriziraju kao „a volt Jugoszlávia iránti nosztalgiával“ – jugonostalgicarke.

Pretraga poljskoga govornoga područja, premda su kriteriji jasno postavljeni na „*literatura chorwacka*“, većim dijelom nudi društvena razmatranja o, kako se navodi, *građanskom* ratu između Hrvata i Srba. Da je Domovinski rat zanimljiva i književna tema, vidi se po ponudi poljskih knjižara koje nude romane i zbirke pripovjedaka Slavenke Drakulić, Dubravke Ugrešić, Miljenka Jergovića, Igora Štiksa, Zorana Ferića, Daše Drndić. Budući da su djela Slavenke Drakulić i Dubravke Ugrešić i najzastupljenija, možda i ne treba čuditi (pogrešna) percepcija rata kao građanskoga, a ne srpske agresije na Hrvatsku, što ponovno pokazuje koliko književnost utiče na stvaranje dojma o pojedinom narodu. Poljske stranice nude i intervjue s Oljom Savičević i Miljenkom Jergovićem pokazujući zanimanje za hrvatske pisce koji pišu o ratnoj tematici. „Teraz chorwaccy pisarze mając za sobą, naturalną jak się wydaje, fazę czysto wojenną, reportażową i rozliczeniową, biorą kolejny głęboki oddech i dają się poznać z innej strony. /.../ Wydawać by się mogło, że chorwacka literatura nabiera rozpedu. Czas uzna, co w niej jest wartościowe, które tendencje przetrwają, a które znikną w konfrontacji z żywą materią gustów publiczności.“ (Hopfer) U posljednje vrijeme središte interesa poljske književne publike u odnosu na hrvatsku produkciju premješta se na urbanu tematiku koja im je puno bliža i identifikacija je znatno lakša. I premda hrvatske stranice nisu bile predmet istraživanja, za dobivanje plastične slike moramo dodati i citat s internetske stranice Matice hrvatske (Vijenac 426): „Nema hrvatskoga značajnijeg pisca koji nije u Poljskoj već preveden. Čak i dramatičari imaju u Poljskoj već desetke objavljenih knjiga drama, o prozaicima da i ne govorimo. Možda su pjesnici zastupljeni nešto slabije, ali vrijeme kao da općenito nije naklonjeno poeziji./.../ Tematskih dodirnih točaka ima pak mnogo, jer dijelimo iste probleme globaliziranoga svijeta, desetljeća cenzurirane i prekrajane povijesti, bolnoga prijelaza iz lošeg i nepravednoga društvenog sustava u još gori...“ (M. Martić u razgovoru s M. Peterlić, 2010.)

Brojne češke internetske stranice također su posvećene Slavenki Drakulić i Dubravki Ugrešić, kao i Miljenku Jergoviću, ali i Edi Popoviću, Robertu Perišiću, Anti Tomiću, Miri Gavranu, Tatjani Gromači i Ivani Šimić

Bodrožić i po tome imaju najširi spektar zastupljenosti hrvatskih suvremenih pisaca. Međutim, budući da su najzastupljenije stranice o hrvatskim „azilanticama“, slika Domovinskoga rata i u ovoj je državi pomalo iskrivljena, a mora se primijetiti i da su objave o ratnim temama ipak nešto starijega datuma te da zanimanje za ratnu tematiku i u ovoj zemlji jenjava.

Slovačka internetska publika zainteresirana je za hrvatsku dramsku produkciju (zanimanje je najjače za Miru Gavranu) i hrvatski film. Što se književnosti tiče, Slovacima su poznati hrvatski pisci, no zanimanje za hrvatsku ratnu književnost nije u fokusu i puno je veći interes za urbanu tematiku, tako da je pretraživanje objašnjeno u metodama rada na slovačkim internetskim stranicama pokazalo najlošije rezultate nudeći većinom tekstove o raspadu Jugoslavije te Prvom i Drugom svjetskom ratu.

Budući da je Slovenija jedina srednjoeuropska država koja je s Hrvatskom, premda u znatno manjem intenzitetu i trajanju, podijelila iskustvo srpske agresije te je, temeljem vlastitoga iskustva jače i zanimanje, ali i razumijevanje ispitivane tematike, za očekivati je bilo da će slovenske stranice pokazati brojne rezultate povezivanja pojma hrvatske književnosti i rata. Međutim, kako su slovensko-hrvatske interakcije na svim područjima izrazito životne, čak i povezivanje ova dva pojma donosi najrazličitije dnevno-političke rezultate koji, u konačnici, nisu tema ovoga istraživanja.

Internetske stranice njemačkoga govornoga područja donose hipermedijske dokumente iz triju srednjoeuropskih država: Njemačke, Austrije i dijela Švicarske (frankofoni dio Švicarske nije obrađen u ovome istraživanju budući da se može smatrati dijelom zapadnoeuropskoga kulturnoga kruga) i zbog izrazite sličnosti dobivenih rezultata bit će obrađene skupno. Ovo je time najveće obrađeno područje i stoga ne čudi opseg i kvantiteta ponuđenih stranica. Osobito je zanimljiva knjiga Gertrauda Wagenhofera (2013.), *Kroatische Literatur und Krieg: Krieg und Kriegsfolgen in Kroatien im Spiegel ausgewählter Literatur* koja je ponuđena na prodajnim stranicama amazon.de i koja pokazuje da zanimanje za rat u hrvatskoj književnosti napokon prelazi iz dnevno-političke sfere i postaje temom različitih (manje ili više uspješnih) analiza. I na stranicama navedenih zemalja mogu se pronaći brojni intervjui sa Slavenkom Drakulić, no i to su stranice starijega datuma i navedene su vrlo nisko na hijerarhiji tražilice te je za pretpostaviti da je zanimanje za njih zanemarivo ili ga uopće nema.

4. Rasprava

Recepcija književnoga djela ovisi i o njegovu kontekstu, ali i o mediju posredstvom kojega je recipiran, tako da, kada govorimo o internetskoj

recepciji književnosti u srednjoj Europi ona je svakako uvjetovana i digitalnom revolucijom, globalnim promjenama, ali i promjenama u regiji, pa sve do promjena na individualnoj razini svakog pojedinog člana internetske i/ili književne publike. „Živimo u svijetu koji je sve više globalan, ali istodobno i lokalni/.../ Sve više ljudi živi u okolini koja transcendirira nacionalne granice, što je nekada bila privilegija koju su mogli iskusiti uglavnom poslovni ljudi više klase i intelektualci. Ne samo putem migracija, nego i globalizacijom usluga, mnogi obični ljudi dolaze u kontakt sa širećim nacionalnim okruženjem. Moderne komunikacije – radio, televizija, telefon i tisak – nisu samo asimilirajuće sile, kako se nekada pretpostavljalo, već su to i mediji koji se koriste i za očuvanje posebnih grupnih identiteta u stranom okruženju.“ (Mesić, 2006: 51.)

Čitatelj može opažati novo djelo kako u užem horizontu svoga književnog očekivanja, tako i u širem horizontu svoga životnog iskustva (prema Jauss, 1978.) tako da homogenost književne publike svakako mora rezultirati i homogenošću književne recepcije. „Prema teoretičarima recepcije, individualna recepcija unaprijed je već određena tzv. društvenom recepcijom, odnosno materijalnim i idejnim posrednicima između djela i čitatelja, kao što su različite društvene institucije, izdavačka poduzeća, knjižare pa sve do književne kritike i nastave književnosti.“ (Tkalec 2010.) I premda je na internetu, naizgled, individualna recepcija znatno slobodnija, njegovom komercijalizacijom društvena recepcija ipak uvjetuje individualnu.

Promijenjenim geopolitičkim ustrojem na području Europe, ali i razvojem informacijsko-komunikacijskih tehnologija te globalizacijskim procesom stvara se nužnost nove kontekstualizacije; kako geografske, povijesne i političke, tako i filološke. U suvremenim, promijenjenim okolnostima nacionalne kulture postaju otvorenije, osobito nacionalne književnosti, a interkulturalnost postaje važna značajka. U novonastalim okolnostima tradicionalne komparativne metode književnosti počinju zakazivati, a kontaktnost prestaje biti dominantna (prema Tkalec 2010.), budući da posredstvom interneta, svaka književnost može biti kontaktna te se (prema Lemos, 2001.) javlja simbolična teritorijalnost u kojoj se ideja teritorijalnosti i susjedstva odvajaju od ograničenja tjelesne geografije i ne ovisi o tjelesnoj blizini te se zahvaljujući informacijskim tehnologijama može na daljinu oblikovati u simboličnu „emfatičnu bliskost“ - osjećaj bliskosti proizlazi iz zajedničkog interesa, zajedničkih ukusa i ideja. Lemos simboličnu teritorijalnost smatra jednom od najupečatljivijih karakteristika cyberprostora u kojem su tjelesni okovi ukinuti. Međutim, prostor srednje Europe, kroz svoju zajedničku povijest već je formirao publiku zajedničkih interesa, ukusa i ideja koju uz „simboličnu bliskost“ povezuju i snažne ekonomske,

gospodarske, geopolitičke pa čak i geostrateške veze. Suvremena književna recepcija gotovo da je ujednačena na cijelom području srednje Europe.

Kulturna, društvena, politička i ina povezanost Hrvatske s ostalim državama srednje Europe zabilježena je i vrednovana u izrazito brojnim znanstvenim radovima, monografijama i razmatranjima. Odnosi među narodima determinirani su genetičkom srodnošću (među slavenskim narodima; Poljacima, Slovacima, Česima, Slovencima i Hrvatima) iz koje proizlaze jezična bliskost, mentalitet, narodni običaji, mitologija, zatim geopolitičkim prostorom, geografskom srodnošću i višestoljetnim suživotom unutar jedne državne tvorevine. Migracije stanovništva pridonijeli su intenziviranju tih odnosa. Kontakti prvih knezova sežu čak u 9. stoljeće, kulturni kontakti nastavljaju se posredstvom crkve, zajedničkim biskupstvima i migracijama crkvenih velikodostojnika, ali i učitelja. Osobitu važnost u formiranju uzajamnih odnosa, a time i uzajamne (pozitivne) recepcije je osnivanje sveučilišta i školovanje brojnih generacija studenata na inozemnim školama i fakultetima. Izuzetno bogat prevoditeljski rad (prisjetimo se i *Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum, latinae, italicae, germanicae, dalmaticae et ungaricae*; Rječnika pet najuglednijih europskih jezika Fausta Vrančića iz davne 1595. godine), čak i intertekstualnost (još se u češkom Rukopisy královédvorský a zelenohorský nalaze dijelovi pisani po uzoru na Gundulićeva Osmana) i intenzivna suradnja pisaca među svim narodima regije stvaraju temelje današnje, suvremene književne recepciji kako vlastite, tako i inozemnih književnosti. Čak od 1102. i potpisivanja *Pacte Convente* i stvaranja personalne unije, preko Hrvatsko-ugarske nagodbe kojom Hrvatska ulazi u Austrougarsku Monarhiju 1867. pa sve do 1918. i osnivanja Države Slovenaca, Hrvata i Srba traje mađarsko-hrvatska državopravna uzajamnost, a „u to doba građanstvo u malenoj Hrvatskoj unutar velike Habsburške Monarhije bilo posve zadojeno njemačkom kulturom. Njemački je jezik skoro potpuno vladao u hrvatskom javnom i kulturnom životu.“ (Gavrin, 1970: 51.)

Kroz čitavu povijest književnosti na ovom prostoru javljaju se nadnacionalni književni likovi prepoznatljivi u vlastitom nacionalnom okruženju, a zajedničko iskustvo preduvjet je empatije. Prvi svjetski rat i Drugi svjetski rat teme su koje se pojavljuju u svim nacionalnim književnostima, a bivaju prepoznate i prihvaćene i kod izvannacionalnih publika kao način posttraumatskog proživljavanja stresnih situacija i suočavanja s istinom. Ali, u razdoblju zanosa širenja Europske unije i stvaranja nove zajednice na temeljima jedinstva i jednakosti, događa se Domovinski rat kao nepodijeljeno iskustvo i donosi suosjećanje i čuđenje, ali i zanimanje za „egzotičnu“ književnost iz susjedstva i pomalo

senzacionalističku glad za ratnim pismom s ovih prostora u kojemu se književni tekst javlja kao pristrani tumač ratnih događanja nadomještajući objektivne društvene analize tragičnih događaja pri čemu književna publika kroz „funkciju praznih mjesta“ i „apelativnu strukturu teksta“ (prema Isser 1978.) prilagođava nepoznato osobnom iskustvu. U takvoj subjektivnoj slici ratnih zbivanja (jer književnost je uvijek subjektivna) javlja se problem samozvanih azilanata (Drakulić, Ugrešić) koji kroz vlastitu interpretaciju rata, koja ne daje stvarnu i objektivnu globalnu sliku, stvara u književne publike iskrivljenu recepciju povijesnih zbivanja. „Znamo da kulture nestaju ili slabe, znamo kako ih koriste za osvajanje, za manipulaciju. Znamo koliko je težak pothvat program potpune objektivnosti.“ (Čačinović, 2001: 26.) Realnija, ali još uvijek ne i posve objektivna recepcija (zbog ranije stvorenih stereotipa ona nikada i neće biti posve objektivna), kako je vrijeme prošlo pa se ratna književnost, ali i ratna zbivanja mogu promatrati i s dijakronijske razine, polagano se formira i na internetskim stranicama gotovo svih srednjoeuropskih zemalja, ipak potiskujući književnost u drugi plan.

Upravo dijakronijska razina proučavanja interneta predstavlja zanimljivost, budući da je donedavno smatrano, a to je tada i bilo istinito, da internet poznaje samo sinkronijsku razinu. No budući da i internet sada postoji već dulji niz godina „odnos djela i publike“ kako ga definira Jauss može se primijeniti i na internetske stranice. Ova promjena izuzetno je važna za proučavanje internetske recepcije jer ona više nije isključivo suvremena i možemo promatrati njezinu promjenu kroz različite, kraće i dulje, vremenske odsječke. Kada govorimo o recepciji hrvatske književnosti o Domovinskom ratu, moramo istaknuti kako se ona mijenjala kroz posljednjih 20-tak godina. U svojim ranijim istraživanjima zamijetila sam podjelu recepcije na „istočnu“ i „zapadnu“ s iznenađujućom sličnošću recepcije u skladu s nestalom blokovskom podjelom, no ovo istraživanje pokazuje ujednačeniju kolektivnu recepciju, ali i slabljenje zanimanja za hrvatsko ratno pismo pokazujući kako vrijednost književnoga djela nije osnovni preduvjet za njegovu popularnost, nego, vrlo često, i društveno-politička aktualnost, začudnost teme, politički angažman autora i – dobar marketing. I u sferama interneta osjeti se, kao nažalost i u ostalim medijima, gotovo alarmantan nedostatak kvalitetne književne kritike koja nije prepoznala ovaj medij kao mogućnost svoje (re)afirmacije.

5. Zaključak

Internetska recepcija hrvatske književnosti, premda se radi o recepciji posredovanoj globalnim, nadnacionalnim i nadregionalnim medijem koji ima

vlastite zakonitosti i koji svaku književnost, ali isto tako i svaku publiku čini kontaktnom, pokazuje znatniji utjecaj povijesnih, geografskih i društvenih, ali isto tako i dnevnopolitičkih činitelja nego samih osobitosti medija. Pod navedenim utjecajima mijenja se i književna recepcija na dijakronijskoj razini pokazujući kako je zanimanje za hrvatsko ratno pismo bilo znatnije u ratnim i neposrednim poratnim godinama, dok suvremena sinkronijska razina bilježi opadanje zanimanja za ratne teme. Domovinski rat, za razliku od prethodnih ratova, iskustvo je koje je nepodijeljeno s ostalim državama srednje Europe i upravo (hrvatska) književna produkcija i (srednjoeuropska) književna recepcija postaje način da se to iskustvo na neki način podijeli čime se udovoljava horizontima očekivanja i autora i publike i epohe pri čemu se recepcija književnosti preslikava na recepciju nacije (naroda) zanemarujući pritom subjektivnost književnosti i stvarajući nove stereotipe. Ti novi stereotipi ipak se usklađuju sa starima, stvorenima kroz stoljeća kulturne i političke interakcije, stvarajući sliku kolektivne recepcije koja i na relativno novom mediju interneta utiče na formiranje tisuća mininukleusa individualnih recepcija koje međusobno koreliraju i stvaraju iznenađujuće ujednačenu sliku recepcije hrvatske književnosti na čitavom području srednje Europe pokazujući kako povijesni kontekst ima znatniji utjecaj na pojedinca i kolektiv nego informacijsko komunikacijske tehnologije u čijoj se epohi upravo nalazimo.

6. Internetske stranice

Medve A. Zoltán. (2007.) Az újabb és a (majdnem) legújabb horvát prózáról. Dostupno na: <http://www.litera.hu/hirek/az-ujabb-es-a-majdnem-legujabb-horvat-prozarol> (pristupljeno 12. kolovoza 2015.)

Katha Kloss. (2011.) Zagrzeb wczorajsze wojny w dzisiejszych literaturze. Dostupno na: <http://www.cafebabel.pl/kultura/arttykul/zagrzeb-wczorajsze-wojny-w-dzisiejszych-literaturze.html> (pristupljeno 12. kolovoza 2015.)

Marta Hopfer. (datum objave nije naveden) Młoda literatura chorwacka. Dostupno na: <http://www.pk.org.pl/arttykul.php?id=238> (pristupljeno 13. kolovoza 2015.)

M. Martić u razgovoru s M. Peterlić. (2010) Vrijeme Poljaka u nas tek dolazi. Dostupno na: <http://www.matica.hr/vijenac/426/Vrijeme%20Poljaka%20u%20nas%20tek%20dolazi/> (pristupljeno 13. kolovoza 2015.)

Jaroslav Otčenášek. (2005.) Chorvatská literatura dnes – formování identity. Dostupno na: <http://www.svetovka.cz/archiv/2015/01-2015-esej.htm> (pristupljeno 12. kolovoza 2015.)

David Hugendick. (2008.) Mit Krieg lässt sich Geld machen. Dostupno na: <http://www.zeit.de/online/2008/36/interview-popovic> (pristupljeno 14. kolovoza 2015.)

7. Literatura

Bromberg. H. (2001): Kulture interneta, Identitet, pripadnost i svijest u virtualnim svjetovima, Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb

Čaćinović N. (2001): Doba slika u teoriji mediologije, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb

Gavrin M. (1970): Pjesništvo narodnog preporoda u odnosu na njemačko i austrijsko pjesništvo, Hrvatska književnost prema evropskim književnostima, Liber, Zagreb

Iser W. (1978): Apelativna struktura tekstova, Teorija recepcije u nauci o književnosti, Nolit, Beograd

Jauss H. R. (1978): Estetika recepcije, Izbor studija, Nolit, Beograd

Lemos A. (2001): Kulture interneta, Labirint Minitela, Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb

Mesić M. (2006): Multikulturalizam, Društveni i teorijski izazovi, Školska knjiga, Zagreb

Tkalec G. (2010): Primjenjivost teorije recepcije na medij interneta, Fluminensia, god. 22 br. 2, str. 69-81.

Abstract

THE IMPACT OF HISTORICAL HERITAGE AND THE HOMELAND WAR ON CENTRAL EUROPEAN INTERNET RECEPTION OF CONTEMPORARY CROATIAN WRITERS

Gordana Tkalec
University North, University Centre Koprivnica
Department for Journalism

The area of Central Europe through its turbulent historical changes, shifting of national borders, wars, divisions and connections, marks the strongest record in literature of the two world wars, of course. Mutual reception of allied and opposing literatures was changing according to political parties, alliances and opposing blocks in order to again be apparently uniformed within the European Union. However, Croatia is the only Central European country which has experienced a big and difficult war in its recent history which was re-recorded in literature as well, but also in the horizon of expectations and literary reception of the Central European literary audience which was caught unprepared by the occurrence of war in the immediate neighbourhood. This paper shows the change of literary reception researched through the analysis of the website contents of certain Central European countries, while the given results are put in the context of the historical heritage and national interactivity.

Keywords: literary reception, horizon of expectations, Central Europe, Homeland War, Internet